
УДК 811.161.2'373.46'38

Ніна Яценко

Інститут української мови НАН України, м. Київ

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА НАУКОВОЇ РЕЦЕНЗІЇ

У статті в діахронному аспекті досліджено жанр рецензії в українському термінознавстві. Представлено семантико-композиційну структуру рецензії, визначено лексико-синтаксичні засоби в кожній з окреслених композиційних ланок. Відзначено домінантні комунікативні функції рецензії: інформування, оцінка, інтерпретація.

Ключові слова: наукова комунікація, хронологічний період, композиційна ланка, лексико-синтаксичні засоби, термінологія.

Науковий стиль сучасної української літературної мови як об'єкт лінгвістичного вивчення віддавна перебуває в центрі уваги дослідників. Зокрема, в українському мовознавстві є кілька ґрунтовних праць про особливості наукової комунікації. Специфіку структурної організації українського наукового тексту вперше простежила А.П. Коваль [15]. С.Я. Єрмоленко дослідила семантико-синтаксичну структуру наукового стилю [8]. Вивченню функціонально-стилістичних особливостей мови науково-технічної літератури присвячено монографію Н.Ф. Непійводи [20]. П.О. Селігей на матеріалі лінгвістичних текстів проаналізував таке поширене мовне явище, як науковий жаргон [25]. Цих важливих здобутків досягнуто завдяки дослідженню специфіки жанрів, композиційних та мовних рівнів стилю наукової мови. Зазначимо, що кожний жанровий різновид наукового стилю має структурно-семантичну організацію, яка передбачає таке впорядкування й оформлення наукової інформації, яка б найкраще забезпечувала реалізацію комунікативної мети текстів певного жанру. Як справедливо наголошує О.С. Троянська, провідну роль у

© Н.О. ЯЦЕНКО, 2017

становленні жанрів та їхніх різновидів відіграють соціально-культурні функції наукових творів, однак у деяких жанрах наукової літератури можуть виникнути додаткові комунікативні настанови, серед яких — узагальнено-стислий виклад наукового знання та його популяризація [31]. Специфіку в мовному та композиційному оформленні має також і жанр *наукової рецензії*.

Незважаючи на накопичений значний досвід написання рецензій в україністиці, вони поки що не були предметом лінгвостилістичного аналізу чи аналізу в контексті жанрології. Актуальність дослідження жанру наукової рецензії зумовлена насамперед тим, що вона репрезентує такі сегменти наукового дискурсу, як наукова критика й наукова дискусія.

Об'єктом дослідження у статті є мовознавчі рецензії на термінологічні праці ХХ—ХХІ ст. (словники, статті, монографії), опубліковані в українськомовних періодичних виданнях із лінгвістики.

Наукова рецензія — один із найважливіших елементів наукової комунікації, бо така комунікація передбачає не тільки отримання й розвиток наукових знань, а також і їхню експертизу. Специфіка входження нової інформації в науковий континуум полягає в тому, що кожний окремих дослідницький результат вважають достовірним лише за умови успішного проходження ним критичної перевірки, оцінювання. Саме тому рецензія набуває особливої значущості як чинник селекції, прогнозування, уточнення та корекції наукових знань.

Спостережено, що наукову рецензію в лінгвістиці кваліфікують як один із жанрів вторинної наукової комунікації та пов'язують із специфічними дискурсивними функціями та завданнями, відмінними від функцій і завдань таких первинних жанрів, як стаття, монографія, дисертація, що репрезентують оригінальні знання, здобуті внаслідок науково-дослідницької діяльності. Наукова рецензія ґрунтується на обробленні та аналізі первинних текстів, вона є похідним від них утворенням.

Популярний у лінгвістиці текстоцентричний підхід до вивчення наукової комунікації виокремлює рецензію в окремих текстотип, семантико-композиційна, комунікативно-прагматична та лексико-синтаксична організації якого підпорядковані потреби представити зміст рецензованого тексту, інтерпретувати та оцінити його.

Семантико-композиційна структура рецензії — стабільна і стандартна (інваріантна), бо становить єдність таких композиційних елементів (тем), як *заголовок*, *вступ*, *основна частина*, *висновок*. У межах цих тем є мікротеми, що так само поділяються на змістові блоки. У «Вступі» реалізують мікротеми “констатація факту появи праці”, “ступінь вивчення проблеми”, “автор праці”; в «Основній частині праці» — мікротеми “здобутки праці” (актуальність, новизна, корисність і практична цінність, мова і стиль праці тощо), “вади праці”, “адресат”). Окремо виділено тему «Висновок» тощо. Кожний елемент архітектоніки є закономірним етапом в оцінній характеристиці рецензованої публікації, має певну прагматичну настанову й відповідне змістове та графічне оформлення в тексті.

Звернення до рецензій, опублікованих у давніших періодичних виданнях, засвідчує наявність *заголовка*, яким автор намагається насамперед привернути увагу читача. Варто зауважити, що заголовки в досліджуваних термінознавчих рецензіях — це бібліографічні описи рецензованих термінологічних публікацій [1, 10, 11, 12, 21, 32, 4, 5, 22, 35]. Така форма найменування рецензій спрощує пошукову роботу читача: із заголовка відомо, про який словник, книжку, статтю йтиметься. Це сприяє реалізації основної функції заголовка — номінативно-інформативної.

Традицію найменування рецензій ХХ ст. збережено й у сучасних текстах, зокрема тотожність заголовка рецензії бібліографічному опису аналізованої термінологічної праці характерна для текстів рецензій, розміщених на сторінках журналів «Мовознавство», «Українська мова». Зауважимо, що в заголовку рецензії здебільшого подають скорочені бібліографічні відомості (ознака “розхитування” попередньої традиції), а місце, час публікації, кількість сторінок зазначають меншим шрифтом після заголовка.

У процесі розвитку жанру рецензії відбулося ускладнення її структури. Заголовки рецензій стають проблемними. Вони мають “прозорий” натяк на тему, що зацікавила й схвилювала рецензента. Наприклад, рецензія на словник О. Данилюк, у якій порушено проблему “народних географічних термінів”, має відповідний заголовок: «Лексикографічне повернення до місцевої географічної термінології» [6], або ж “проблеми в термінографії” втілено в заголовку «Радіотехнічна термінологія у перекладних словниках: здобутки і перспективи» [34]. Варто зазначити, що задекларована в заголовку проблема почасти реалізується також у вступній частині. Наприклад, Л. Краснова, М. Ткачук у рецензії «Не забуваймо нашу армію» на книжку Я. Яремка «Нариси з історії української військової термінології» акцентують на важливості проблеми, винесеної в заголовок, спонукаючи читача не лише до роздумів, а й до діалогу: «*Чи потрібна державі міцна армія? Державі самостійній, незалежній, яка опинилась у колі озброєних держав, що скося поглядають на цю гонорову, але досить слабеньку з військового погляду країну*» [18]. У сучасних термінологічних рецензіях переважають заголовки, у яких зацентровано увагу на новизні книжки чи порушеній у ній темі, проблемі тощо. Стрижневим оцінним компонентом таких заголовків є атрибутивна лексема *новий*, наприклад: *Нова праця в галузі двомовної науково-технічної лексикографії. Російсько-український словник з авіаційної та ракетно-космічної техніки* [29]; *Нове фахове видання з термінології. Термінологічний вісник: Збірник наукових праць* [28]. Очевидно, винесення оцінного елемента на перше місце має на меті привернути увагу читача.

Заголовки рецензій семантично тісно пов’язані з власне текстом, що відбито в опосередкованій актуалізації, зокрема хронологічних меж зібраного в словнику термінологічного матеріалу, напр.: «Від *гудзикаря* до *інсайдера*» [30]. Отже, специфіка структурно-семантичної організації заголовків рецензій, давніших і сучасних, уможливорює виділити такі їхні основні різновиди: 1) бібліографічний заголовок (або заголовок бібліо-

графічного зразка); 2) проблемний заголовок (або заголовок-проблема); 3) заголовок рекламного зразка; 4) заголовки-хронотопи (або часопросторові). Закономірно збільшилися функціональні можливості рецензій: паралельно з номінативно-інформативною функцією в заголовку активується функція рекламування, проблемна, часопросторова.

Основне завдання рецензії — оцінити конкретний твір. Проте оцінювання в прямому значенні слова — це лише одна з мікротем рецензії. Адже функції інформування й оцінювання реалізуються експліцитно чи імпліцитно через комплекс мікротем і мотивів у структурному плані та через відповідні мовні конструкції в семантичному аспекті. Вибір структурних елементів і їхнє семантичне наповнення у тексті можуть бути зумовлені також комунікативною метою рецензента — або привернути увагу читача до книжкової новинки, або окреслити проблему, або акцентувати увагу на обсягові й часопросторові рецензованої праці.

Наші спостереження засвідчують, що найінформативнішим компонентом рецензії є «Основна частина», у якій за допомогою накопичення часткових оцінок, мотивацій, аргументів складається загальне оцінне спрямування тексту.

Оскільки бібліографічний опис подають у термінологічних рецензіях у заголовку, то власне текст рецензії починається з *констатації факту появи певної праці*. Ця мікротема представлена в рецензіях ХХ—ХХІ ст.

Маркерами констатації факту появи праці можуть слугувати такі висловлення: «*Російсько-Український Технічний словник В. Дубровського належить до тієї категорії книжок, що на неї дуже бідний український книжковий ринок, дарма що життя, у зв'язку з широким розмахом українізації, настирливо вимагає їх, щоб згодом розпочати нормалізацію в термінологічній справі, дати їй належні береги й тим самим запобігти шкідливій анархії*» [32: 87]; «*Коли б отакий словник, був як слід опрацьований, його треба було б тільки вітати*» [10: 91]; «*Голод на українську наукову термінологію такий великий, що й ті термінологічні словники, які виготовляє ІУНМ, не можуть цей голод цілком заспокоїти*» [11: 64]; «*Великий Мінералогічний словник продовжує серію галузевих термінологічних словників, виданих на Україні у 50—60-х роках*» [24: 91]; «*...вихід у світ «Словника народних географічних термінів Волині» О. К. Данилюк слід усіляко вітати, адже це продовження за обсягом процесу збирання і класифікації значною мірою маловідомої групи лексики, яка репрезентує цікаву, багату й різноманітну в етнодіалектному плані частину України — Волинь*» [6: 71]; «*Тут знайшли висвітлення майже всі питання, що становлять основи сучасного термінознавства*» [13: 77]; «*3 появою книги А. Коваль зроблено спробу піддати монографічному описові також науковий стиль української мови*» [7: 88]; «*Книга Ф. П. Сергеева є частиною здійсненого автором великого дослідження*» [17: 92]; «*... рецензований словник є першою спробою зібрати й систематизувати російську термінологіку в галузі лісівництва*» [27: 92].

Мікротема “здобутки праці” передбачає перелік та оперування переважно позитивно оцінними маркерами. Завдання «Основної частини» —

конкретизувати уявлення читача про зміст, структурну організацію та якісні показники рецензованої праці. Загалом у мікротемі “зміст праці” виокремлюють такі мотиви: 1) новизна; 2) інформативність; 3) актуальність; 4) корисність і практична цінність; 5) зіставлення з іншими працями; 6) мова та стиль праці; 7) оформлення видання тощо.

Із названих складників «Основної частини» рецензент наголошує лише на тому, що вважає за доцільне вирізнити. Тут можливий індивідуально-авторський підхід до аналізу рецензованої праці, тобто в структурі рецензії є факультативні компоненти. Проте в досліджуваних текстах сучасних рецензій простежуємо традицію деталізованого огляду змісту праці.

Мікротему “вади праці” в термінознавчих рецензіях давнішого і пізнішого періоду представлено різними емоційно-експресивними формулами. Наприклад, у рецензіях ХХ ст. читаємо: «У “Бюлетені”, крім поданих хиб, маємо ще “шар” (85 стор.) замість “куля” і т. ін. Щоправда, київська інспектура виправдується на окремій картці, притуленій до Бюлетеня, що помилки сталися, головне, через спішність роботи. На нашу гадку, коли б не було тієї спішности, то може не було б і тієї безлічи коректорських помилок, що їх бачимо в цьому виданні. Та чи можна ж отак о, похапцем, випускати в світ офіційне видання з такою силою не тільки коректорських, але й термінологічних помилок?!» [12]; «Велика кількість синтаксичних, стилістичних, правописних і інших помилок дають підставу говорити не тільки про неохайність, а й про ігнорування норм сучасної мови» [19: 120]; «Однак ряд тверджень праці, на нашу думку, потребує уточнень ... Доводиться тільки пошкодувати, що ці недоліки вкрались у добре в цілому написане дослідження» [17: 93]; «Важлива праця Мурзаєвих не вільна від недоліків. Не можна визнати задовільним той факт, що у словниковій статті не завжди вказується район поширення терміна. Іноді автори не можуть точно показати місце вживання терміна з огляду на його велику поширеність... При поясненні будь-якого терміна бажано, щоб слова, за допомогою яких він пояснюється, протягом усього словника вживались в одному певному значенні» [35: 114–117]. У сучасних рецензіях домінують словосполучення, які передують власне описові прорахунків дослідження на зразок: «На жаль, праця не позбавлена недоліків», «До хиб праці належить те, що»..., «Не можна не зробити певного закиду...», «Найвразливішим місцем книжки є...» та лексико-синтаксичні конструкції з опорними вставними лексемами жаль, на жаль, шкода: «Єдине, що можна було б закинути словникові у зв'язку зі статтями, де зібрано досить довгі ряди словосполучень, — це відступ від алфавітної структури на користь граматичної ... Логічніше було б і в середині статей дотримуватися традиційного алфавітного порядку, який панує в словнику в цілому. Очевидно, при наступному виданні словника варто буде продумати це питання, щоб не утруднювати перекладачеві розшуки потрібного словосполучення» [16: 80]; «Оцінюючи Словник у цілому позитивно, необхідно, однак, відзначити й деякі недогляди, суперечливі моменти, а часом і неправильний переклад українських термінів російською мовою у

цій лексикографічній праці» [26: 94]; «Однак необхідно звернути увагу на пропуски деяких широковживаних термінів лісівництва... Варто було б приділити більше уваги термінам-словосполученням ... На жаль, не знайшли свого відображення у рецензованій праці поширені терміни ... Варто було б додати окремо принаймні дві словникові статті ... Незрозуміло, чому, наприклад, слово масленок у реєстрі є, а вищезгаданих номенів немає? Бажано було б, щоб біля кожної ботанічної назви був латинський відповідник ... Зайвим видається введення до словника загальноживаних слів ... Немає потреби при деяких зоологічних та ботанічних назвах наводити цілі синонімічні ряди ... У рецензованому словнику трапляються випадки неправильного наголошення слів» [27: 92–93]; «Про недоліки у словнику. Окремі з них зумовлені об'єктивними причинами, зокрема відсутністю в сучасній українській термінографії однозначного підходу до оцінки мовних фактів певного категорійного плану з погляду їх нормативної вартості та функціональної виправданості. Насамперед це вживання активно дієприкметникових форм, співвідношення українських та іншомовних слів у термінології. Щодо інших помічених у словнику огріхів, то їх можна було б легко уникнути за умови уважнішого ставлення укладачів до вибору окремих українських відповідників. На жаль, у ряді випадків укладачі відступають від прийнятого ними правила, уживаючи активно дієприкметникові утворення там, де є співвідносні прикметникові. Дублетність, як відомо, небажане явище в термінології. Укладачі словника могли б зупинитися на слові кермо. Треба відзначити певну непослідовність у вживанні цих двох паралельних відповідників російського слова. Є окремі неточні переклади російських термінів. У деяких випадках укладачі не скористалися однією з можливостей компактніше формувати термінологічне гніздо» [29: 75].

Адресат у рецензіях може вирізнятися за: а) спеціальністю, б) видом заняття, в) ступенем знайомства з предметом обговорення, тобто за підготовленістю до прочитання. У наукових термінознавчих рецензіях виокремлюємо конкретного, узагальненого та імплікованого адресатів: конкретний адресат: «Словник дає змогу скористатися фактичним матеріалом лексикологам, фонологам, етимологам, (етнографам, лінгвогеографам), а в перспективі й спеціалістам-термінологам у галузі географії» [6: 71–73]; «У передмові впорядник зазначає, що даний словник “є практичною переробкою академічного словника математичної термінології, том IV, вип. Г”. Коли б отакий словник, як практичне пристосування великого словника, був як слід опрацьований, його треба було б тільки вітати. У заголовку й у передмові сказано, що з нього, крім студентів, повинні користуватися учні трудових шкіл та профшкіл, цебто люди, що їм не завжди зручно користуватися з великого складного словника. Складаючи цього словника, треба було виходити з потреб двох останніх категорій споживачів» [10: 91]. Узагальнений адресат: «З огляду на роль, яку нині відіграють юридичні знання в нашому житті, ця праця стане в пригоді багатьом носіям цих двох мов незалежно від їхнього фаху» [34: 89]; «Дуже втішна невеличка книжечка, та, на жаль, далеко не для тих, хто схотів би з неї довідатися дещо за евгеніку» [3: 94]. Імплікований адресат: «Рецензована праця є безперечним внеском в історію славистич-

ного мовознавства та ономастологічного термінознавства» [2: 83]; «Ми цілком переконані в тому, що рецензована праця потрібна з погляду як перекладацької практики, так і процесу збагачення лінгвістичної теорії. Вона буде корисною у справі міжмовної гармонізації термінолексики» [13: 77].

У рецензіях ХХ ст. частотними є конструкції на зразок: «Названий словник ... є єдиний, що може задовольнити потреби ...», «У заголовку й у передмові сказано, що з нього, крім студентів, повинні користуватися учні трудових шкіл та профшкіл», «... до того ж, студенти можуть цілком добре користуватися й з академічного словника», «Ця книжка О. Фінкеля повинна повернути до себе увагу кожного працівника слова», «... словник стане у великій пригоді усякому вчителю» [10, 5].

У рецензіях пізнішого періоду поширені описові лексико-синтаксичні структури з підрядним компонентом на зразок: «Книгу з користю прочитає кожен, хто цікавиться проблемами мовознавства, хто дбає про культуру власного мовлення» [7].

Сучасні тексти вирізняються більшою різноманітністю лексико-синтаксичних моделей оформлення мікротеми “адресат”. У них домінують конструкції зі стрижневими предикатами *потрібний, адресований, корисний, необхідний, стане в пригоді, знадобиться* + семантичний поширювач — номінація адресата: «Словник являє значний інтерес не тільки для фахівців-геологів, але й для мовознавців, зокрема тих, що вивчають питання формування термінологічних систем» [24]; «Словник стане в пригоді науковим та інженерно-технічним працівникам, перекладачам, редакторам галузевих видавництв, студентам вузів і займе належне місце серед перекладних словників» [26]. Характерною рисою мікротеми “адресат” є те, що в ній майже завжди міститься позитивна оцінка: «Загалом же рецензований словник справляє добре враження і безумовно має практичну корисність для викладачів фізкультури і тренерів, спортсменів і шанувальників спорту, для журналістів та коментаторів радіо і телебачення, видавничих працівників і науковців-лексикографів» [14: 93]; «Підсумовуючи, треба сказати, що публікація монографії Ф.А. Циткіної є, безумовно, позитивним явищем, яке послужить відчутним стимулом для пошвавлення дослідницької діяльності в республіці в галузі термінознавства та теорії наукового перекладу» [9: 77]. Проте є й негативна оцінка, наприклад: «Складаючи цього словника, треба було виходити з потреб двох останніх категорій споживачів. Щодо студентів, то користь із нього для них досить сумнівна. Його треба було б чимало поширити. До того ж студенти можуть цілком добре користуватися й з академічного словника» [10: 91].

У висновковій частині здебільшого дають загальну оцінку праці (позитивну чи негативну). Якщо це рукопис, то ще й рекомендацію до друку (якщо праця отримала позитивну оцінку), або ні (якщо вона потребує істотного доопрацювання). «На останку слід підкреслити той позитивний факт, що Одеська Термінологічна комісія у своїй роботі обрала єдине правильний шлях, — шлях погодження своєї роботи з ІУНМ в особі його Математичної Секції» [11: 65]; «Рецензована праця, у якій уперше кваліфіковано

досліджується проблема динаміки номінацій реалій системи водного господарства в синхронно-діахронному аспекті, є безперечним внеском в історію славістичного мовознавства та ономазіологічного термінознавства» [2: 83].

Отже, рецензія — вторинний жанр наукового стилю, оскільки з'являється лише як наслідок уже наявного первинного тексту. Рецензія на термінологічну працю має такі ознаки: науковість, актуальність, оперативність, об'єктивність, діалогічність, обґрунтованість і ясність у висловленні думок, нерідко полемічність і дискусійність, композиційна єдність, дотримання вимог наукової етики. Традиційно рецензія вирізняється п'ятикомпонентною архітектонікою і передбачає єдність заголовка, вступу, основної частини та висновку. Кожен композиційний елемент є закономірним етапом в оцінній характеристиці рецензованої публікації, має певну прагматичну настанову і відповідне змістове та графічне вираження. Основним способом викладу інформації в рецензіях як ХХ, так і ХХІ ст. є опис.

1. *А.В. (подаємо за оригіналом видання)* Ігнат'єв Б. Весняна флора. Визначник весняних рослин. Підручник для лабораторних занять, біологічних екскурсій і для самоосвіти. Харків : Вид-во ДВУ, 1924. — С. 255. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1928. — Вип.1. — С. 96–97.
2. *Брицин В.М.* Войцева О.А. Водогосподарська лексика польської мови: від давнини до сучасності. — Чернівці : Букрек, 2010. — 424 с. // Мовознавство. — 2011. — № 4. — С. 80–83.
3. *Вовчанецький В.* Проф. В.Я. Підгаєцький. Евгеніка, або наука про поліпшення майбутніх поколінь. Харків : Вид-во ДВУ, 1924. — С. 23. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1928. — Вип. 1. — С. 94–96.
4. *Вовчанецький В.* Микола Л. Бернацький. Основи сільськогосподарської мікробіології. Харків : Вид-во ДВУ, 1928. — С. 23. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1930. — Вип. II. — С. 67–68.
5. *Горецький П.* Олександр Фінкель. Теорія й практика перекладу. — Харків : Вид-во ДВУ, 1929. — С. 163. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1930. — Вип. II. — С. 62–64.
6. *Громко Т.В.* Лексикографічне повернення до місцевої географічної термінології. Данилюк О.К. Словник народних географічних термінів Волині. — Луцьк : Надстир'я, 1997. — 108 с. // Мовознавство. — 1998. — № 1. — С. 71–73.
7. *Дудик П.С.* А.П. Коваль. Науковий стиль сучасної української літературної мови. — К. : Вид-во КДУ, 1970. — 305 с. // Мовознавство. — 1970. — № 5. — С. 86–88.
8. *Єрмоленко С.Я.* Синтаксис і стилістична семантика. — К. : Наук. думка, 1982. — 210 с.
9. *Жлуктенко Ю.О.* Циткина Ф.А. Терминология и перевод: К основам сопоставительного терминоведения. Львов : Изд-во при Львов. ун-те, 1988. — 158 с. // Мовознавство. — 1988. — № 6. — С. 76–77.
10. *Калинович Ф.* Инж. О. Діденко. Практичний російсько-український словник математичної термінології для учнів трудшкіл, профшкіл та студентів. Терміни розглянув, прийняв та ухвалив до вжитку Округовий Методком Професійної Освіти Запорізького Відділу Наросвіти. Видання друге. Запоріжжя, 1926. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1928. — Вип. 1. — С. 91–94.
11. *Калинович Ф.* Російсько-український словничок математичної термінології та фразеології. Алгебра. Склала термінологічна Комісія Одеської Науково-дослідчої Катедри Математики. Одеса, 1927. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1930. — Вип. II. — С. 64–65.
12. *Калинович Ф.* Термінологія органів Наркомосвіти і наукова термінологія. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1928. — Вип. 1. — С. 85–87.

13. *Кияк Т.Р.* Циткина Ф.А. Теоретические и прикладные аспекты сопоставительного терминоведения. — Ужгород, 1986. — 158 с. // *Мовознавство*. — 1987. — № 6. — С. 77.
14. *Ковалик І.І., Паночко М.* Н.Й. Фірсель, В.М. Калюжна. Російсько-український спортивний словник. За ред. канд. філол. наук С.І. Головащука. — К. : Здоров'я, 1973. — 170 с. // *Мовознавство*. — 1974. — № 5. — С. 91–93.
15. *Коваль А.П.* Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. — К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1970. — 306 с.
16. *Коптілов В.В.* С.А. Воробйова, Т.К. Молодід. Російсько-український словник-довідник соціально-економічної термінології. За ред. І.К. Білодіда. — К. : УРЕ, 1976. — 412 с. // *Мовознавство*. — 1976. — № 6. — С. 79–81.
17. *Кочерган М.П.* Ф.П. Сергеев. Русская дипломатическая терминология XI — XVI вв. — Кишинев : Изд-во «Карта Молдовеняске», 1971. — 219 с. // *Мовознавство*. — 1973. — № 4. — С. 92–93.
18. *Краснова Л.В., Ткачук М.П.* Не забуваймо про нашу армію. Ярослав Яремко. Нариси з історії української військової термінології. — 2-ге вид. — Дрогобич : Посвіт, 2013. — 411 с. // *Українська мова*. — 2013. — № 4. — С. 158–161.
19. *Лисенко П.* Про мову популярної медичної літератури. // *Мовознавство*. — 1936. — № 8. — С. 109–120.
20. *Непийвода Н.Ф.* Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). — К. : ТОВ «МФА», 1997. — 303 с.
21. *Паночіні С. М.* Котов. Весняний провідник в околицях м. Харкова. (Рослинний та тваринний світ). Підручник для шкільних екскурсій та самоосвіти. Переклав М. Клоков. — Харків : Вид-во ДВУ, 1925. — С. 67. Українська Академія Наук. // *Вісник Інституту української наукової мови*. — 1928. — Вип. 1. — С. 98–99.
22. *Паночіні С.* Назовы живел. Беларуская Навуковая Термінологія. — Менск, 1927. — Вип. 12. — С. 72. Українська Академія Наук. // *Вісник Інституту української наукової мови*. — 1930. — Вип. II. — С. 65–67.
23. *Регушевский Е.С.* Терминоведение на Украине: Библиографический указатель 1947–1980 (Сост. М.Ф. Богущкая, А.В. Лагутина. — К. : Наук. думка, 1982. — 105 с. // *Мовознавство*. — 1984. — № 6. — С. 76–77.
24. *Родніна Л.О.* Є.К. Лазаренко, О.М. Винар. Мінералогічний словник (українсько-російсько-англійський). — К. : Наук. думка, 1975. — 772 с. // *Мовознавство*. — 1976. — № 1. — С. 91–93.
25. *Селгей П.О.* Науковий жаргон: основні ознаки та причини появи. — К. : Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2003. — 55 с.
26. *Симоненко Л.О.* Іванов С.З., Головняк Ю.Д., Кряквіна С.П. Українсько-російський словник з цукрової промисловості. — К. : Наук. думка, 1976. — 164 с. // *Мовознавство*. — 1977. — № 5. — С. 93–94.
27. *Симоненко Л.О.* Галич М.О., Полюга Л.М., Постригань С.А., Стойко С.М., Шило Н.І. Російсько-український словник термінів лісництва. — К. : Наук. думка, 1980. — 158 с. // *Мовознавство*. — 1981. — № 3. — С. 92–93.
28. *Синиця І.А.* Нове фахове видання з термінології. Термінологічний вісник: 36. наук. праць / Відп. ред. В.Л. Івашенко. — К. : ІУМ НАНУ, 2011. — Вип. 1. — 204 с. // *Українська мова*. — 2011. — №2. — С. 128–133.
29. *Тараненко О.О.* Нова праця в галузі двомовної науково-технічної лексикографії. Російсько-український словник з авіаційної та ракетно-космічної техніки / За ред. Д.Х. Баранника і В.Ф. Пріснякова. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпроп. ун-ту, 1997. — 486 с. // *Мовознавство*. — 1998. — № 4–5. — С. 73–75.
30. *Тищенко О.М.* Від гудзикаря до інсайдера (Годована М.П. Словник-довідник назв осіб за видом діяльності / За ред. Л.В. Туровської. — К. : Наук. думка, 2009. — 176 с. // *Термінологічний вісник: 36. наук. праць / Відп. ред. В.Л. Івашенко*. — К. : УМ НАНУ, 2011. — Вип. 1. — С. 186–189.
31. *Троянская Е.С.* Культура научной дискуссии в социально-психологическом и лингвистическом аспектах // *Типология текста в функционально-стилистическом аспекте*. Межвуз. сб. науч. трудов. — Пермь: ПГУ, 1990. — С. 15–26.

32. Туркало К. В. Дубровський. Російсько-український технічний словник. Видання друге, змінене та доповнене. — К., 1926. — С. 102. Українська Академія Наук. // Вісник Інституту української наукової мови. — 1928. — Вип. 1. — С. 87–91.
33. Федотюк В.Є. Миронова Г., Газдошова О. Чесько-український юридичний словник. — Брно : Університет ім. Масарика. — 2009. — 374 с. // Мовознавство. — 2011. — № 2. — С. 88–89.
34. Ходун Є. Радіотехнічна термінологія у перекладних словниках: здобутки і проблеми. Російсько-український словник з радіотехніки, радіоелектроніки та радіофізики. — К., 2006. — 680 с. // Українська мова. — 2008. — № 1. — С. 125–130.
35. Цілуйко К.К., Марусенко Т.О. Рецензія на книгу Е. і В. Мурзаєвих «Словарь местных географических терминов». — М., 1959. // Мовознавство. — 1961. — Т. XVI. — С. 114–117.

Статтю отримано 01.07.2016

Nina Yatsenko

Institute of the Ukrainian Language of National academy of sciences of Ukraine, Kyiv

SCIENTIFIC REVIEW: GENRE AND STILISTIC SPECIFICITY

In the article the review genre in Ukrainian terminology in diachronic facet examined. There semantic and composition review structure represented and there lexical and syntactical means in the each of the delineated links. Also such dominant communicative functions as there informing, appraisal and interpretation admitted.

The scientific review in linguistics qualified as one of genres of the secondary scientific communication and connecting with the specific discursive functions and assignments, different from the functions and assignments so called primary genres, such as the article, monograph, and thesis and so on. It's ascertained that semantic and compositional review structure is persistent and standard (invariant). There singled out such four compositional parts (themes): title, introduction, main part and conclusion. Within the themes there such subthemes (divided on separated intentional blocks as well) defined: within the theme 'Introduction' realized such microthemes as 'The fact of the work appearance statement', 'The problem studying state', 'The work author'; within the theme 'The major work part' — microthemes 'There work achievements' (actuality, novelty, utility and the practical value, work language and style etc.), 'There work limits', 'recipient' and so on.

The popular in linguistics text-central approach to the scientific communication process studying picks the review out as the special text type, which there semantic-compositional, communicative-pragmatic and lexical-syntactic structure in those correlation subordinated to necessity to represent the book under review contents and to interpret the text and to give an appraisal of this one (positive or negative).

Keywords: *scientific communication, chronological period, compositional link, lexical and semantic meanings, terminology.*